แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ของโรงเรียนบ้านงิ้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

Guidelines for Development of Community Educational Management Participation in Ban Ngew School Under Buriram Primary Service Area Office 4

นายกีรติ การรัมย์ [1]
ดร.ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ [2]
ดร.สาธิต ผลเจริญ [3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว และหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประชากร (ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 147 คน) กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย ตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 606 -610 ; อ้างถึงในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148 – 149) ได้จำนวน 109 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนทำการศึกษาทั้งประชากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแนวคำถามในการประชุมระดมสมองซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษาพบว่า

สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวม มีสภาพการมีส่วนร่วมเกินครึ่ง และการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินการและด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า โรงเรียนและชุมชนร่วมให้ความรู้ความเข้าใจโดยการจัดอบรมให้กับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโรงเรียนได้รับรู้ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ หลักสูตรและมาตรฐานของสถานศึกษา การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ เพื่อประกอบการตัดสินใจ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องเสียงให้ชุมชนได้รับรู้ สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วน

[1] นักศึกษาปริญญาโทครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ชุมชนควรตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและโรงเรียนจัดการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสม มีความหลากหลาย ชุมชนสรรหาวิทยากรมาสอนและจัดหาแหล่งเรียนรู้หรือให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจัดทำโครงการประสานความร่วมมือระหว่างครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา โรงเรียนจัดให้มีการประชาสัมพันธ์และจัดนิทรรศการผลงานที่มีคุณภาพของโรงเรียนและมีประโยชน์ต่อชุมชนได้รับรู้ และเข้าใจ พร้อมรายงานผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมและการประเมินผลของโรงเรียนเพื่อให้ชุมชน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาได้เห็นผลงานนักเรียนจากการจัดนิทรรศการผลงานวิชาการว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถที่ได้ศึกษาตลอดปีการศึกษามีพัฒนาการเต็มศักยภาพโดยให้ชุมชนเป็นฝ่ายนิเทศการจัดการศึกษาของโรงเรียนประจำปี

คำสำคัญ : สภาพและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this study were to study the states of community participation in educational management at Ban Ngew School under Buriram Primary Educational Service Area Office 4; and to find out the guidelines for developing the participation of the people. The population were teachers basic educational institution committee, and parents 147 including. The samples of the study were teachers, basic educational institution committee, and parents all 109. The sample size was calculated by consulting Krejcie and Morgan's Table, then the researcher did the simple random sampling. The research instruments included a 5-rating scale questionnaire and brain storming. The questionnaire and the interview form had the reliability 0.82 respectively. The collected data was analyzed through percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The study found the following results. 1) People participation in educational management at Ban Ngew School. The states were above moderate level and the problems were at moderate level. After considering at each area from the biggest atmosphere to the smallest atmosphere, the researcher found that the stage of participation in benefits was at high level. The evaluation was at moderate level, and the implementation and decision making was at low level. 2) The guidelines for developing the people' s participation at Ban Ngew School were as follows: the school should provide knowledge and understanding to the community by holding the workshops to train the people the goals, visions, curriculum and standards of educational institutions, planning, and checking for making decision. The school should give information to people by radio broadcasting, motivating them to give opinions and suggestions, be aware of and put the importance on educational management participation, and do the appropriate and variety of activities. The school should invite instructors to teach or give the knowledge about local wisdom, make the cooperative project between the teachers, school committee, parents, and other related people. The school, every year, should do the public relation by holding the exhibition to show their master pieces, quality of their school management, report of their working, and school evaluation to the related people. Then the people would know what the school and students did because they played the role of supervisors. The school staff can take a chance to take a look at themselves and solved the disadvantages.

Keyword : States and Guidelines for developing community educational management participation

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการ(2551 : 3-4) ได้กล่าวไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่า หลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล เพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนเหมาะสมต่อการจัดการศึกษาครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องนำสาระ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดในหลักสูตรไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด

โรงเรียนซึ่งเป็นสถานศึกษาของชุมชน ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา ร่วมดำเนินการเสนอแนะ และร่วมติดตามผลการจัดการศึกษาในชุมชน โดยครอบคลุมงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ตามบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา (ปัทมา ชนะสงคราม. 2553 : 3)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว ตำบลสระบัว อำเภอแคนดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ซึ่งจัดการศึกษาตั้งแต่ก่อนประถมศึกษาถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริงและสามารถนำไปปรับใช้ในโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว ความสำคัญของการวิจัยทำให้ทราบสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้วเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว เป็นข้อมูลเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษานำไปปรับใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาโรงเรียนอื่นๆ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านงิ้ว จำนวน 7 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านงิ้ว จำนวน 131 คน รวมทั้งสิ้น 147 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 กลุ่มคือ

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 606 -610 ; อ้างถึงในประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148 – 149) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 109 คน จากประชากร 147 แล้วทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการเทียบสัดส่วน (เอกสารประกอบการอบรมการวัดและประเมินทางการศึกษา. 2544 : 227 ; อ้างถึงในพวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2544 : 23)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการประชุมระดมสมองประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านงิ้ว 2) ตัวแทนครูผู้สอนโรงเรียนบ้านงิ้ว 3) กำนันตำบลสระบัว 4) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว 5) ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) เจ้าอาวาสวัดบ้านงิ้ว 7) ผู้ใหญ่บ้านงิ้ว 8) ผู้ใหญ่บ้านโนนพยอมหัวฝาย 9) ตัวแทนกลุ่มอาชีพ 10) ตัวแทนภูมิปัญญาชาวบ้าน และ 11) ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านงิ้ว รวมทั้งสิ้น 11 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับใช้ศึกษาเชิงปริมาณในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklists) สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว จำนวน 35 ข้อ โดยมีแบบประเมินค่าของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) ที่แบ่งระดับของความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended) เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว

แบบที่ 2 แนวคำถามสำหรับใช้ศึกษาเชิงคุณภาพในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านงิ้ว เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และเชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมระดมสมองเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนให้ได้แบบสอบถามคืนในกลุ่มที่ 1 จำนวน 109 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และในกลุ่มที่ 2 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4. เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1–7 มิถุนายน พ.ศ. 2554

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ตอนที่ 2 สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและการประชุมระดมสมอง โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลจากความคิดเห็นของทุกคนแล้วกำหนดประเด็นขึ้น นำเอาความคิดเห็นของทุกคนมาสังเคราะห์เป็นประเด็นหลักทั้งหมด แล้วนำเสนออธิบายประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้วในครั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า

ตัวอย่าง แสดงจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา	การมีส่วนร่วมของชุมชน	สภาพปัญหาการมีส่วนร่วม		
	ร้อยละ	$\overline{X}$	$S.D.$	ระดับ
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	8.72	1.58	0.75	น้อย
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	77.80	2.35	1.21	น้อย
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	95.94	3.62	1.51	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	61.70	3.22	1.34	ปานกลาง
รวม	**61.04**	**2.58**	**1.36**	**ปานกลาง**

จากตาราง พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยรวมร้อยละ 61.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการรับผลประโยชน์ร้อยละ 95.94 รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการดำเนินการร้อยละ 77.80 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการประเมินผลร้อยละ 61.70 และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการตัดสินใจร้อยละ 8.72 ตามลำดับ

สำหรับสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.58, S.D. = 1.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.62, S.D.=1.51) รองลงมา ได้แก่ ด้านสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=3.22,S.D.=1.34) ด้านสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับน้อย ($\overline{X}$=2.35,S.D.=1.21) และด้านสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย ($\overline{X}$=1.58, S.D.=0.75) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากสรุปผลการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ จัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว ซึ่งผลการวิจัยทำให้ทราบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลของการวิจัยดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว โดยรวมมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีส่วนร่วมเกินครึ่ง เนื่องจากภาครัฐมีนโยบายให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) ที่ว่าให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรของโรงเรียนและด้านการดำเนินการกำหนดเกณฑ์เด็กเข้าเรียน และสำรวจเด็กพิการหรือด้อยโอกาสร่วมกับบุคลากรครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมน้อย เนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาใน 2 ด้านนี้ เป็นเรื่องในเชิงวิชาการ ชุมชนยังไม่สามารถตัดสินใจและดำเนินการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียนได้ จำเป็นต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ในการเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับวงการศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริณัฐ ปิยะมิ่ง (2547 : 207 - 218) ที่ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนสหศึกษา อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมคือการกำหนดนโยบาย หลักสูตร การวางแผน ติดตามผลและประเมินผล หลายกิจกรรมที่ผู้ปกครองไม่ต้องการมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลาให้กับโรงเรียน

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผลมีส่วนร่วมน้อย เนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในการประเมินผล เป็นเรื่องในเชิงการวิชาการ ชุมชนยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ กระบวนการประเมินผลอย่างเป็นระบบ นั้นยังไม่สามารถประเมินผลได้อย่างครบถ้วน จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลและประสบการณ์อีกมาก

พอสมควร ซึ่งเรื่องนี้วรวรรณ ตัณฑเสน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ปกครองและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยในการประเมินผล แต่ยังมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาและเนื่องจากมีความรู้น้อยในการประเมินผล ทั้งยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเท่าที่ควร

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรับผลประโยชน์เกินครึ่ง เนื่องจากชุมชนมีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่ผ่านการอบรมสัมมนาให้ความรู้ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (มาตรา 58 (1,2) ที่ว่าด้วยเรื่องการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา รวมทั้งมีการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ 2 ทาง คือทั้งโรงเรียนและชุมชนเป็นทั้งผู้รับในผลประโยชน์และผู้ให้ประโยชน์ตามโอกาสซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 8) ได้กล่าวถึงการบริหารการศึกษามีทรัพยากรในชุมชนอยู่ 3 กลุ่มใหญ่ คือ 1) คน คือ ประชาชนในชุมชนทั้งหมด 2) วัตถุในชุมชน คือ ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เช่น ป่าไม้ ดิน น้ำและ 3) สถาบันได้แก่ วัด องค์กรในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา

2. สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว โดยรวมมีสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากในระยะเวลาที่ผ่านมาการบริหารจัดการศึกษาเป็นหน้าที่หลักของฝ่ายโรงเรียนแต่เมื่อภาครัฐมีนโยบายให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงทำให้เรื่องการบริหารการศึกษาเป็นบทบาทของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา จึงเป็นผลทำให้สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกษม ใจเถิง (2546 : 55 – 61) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียนกลุ่มโรงเรียนอุดรสัมพันธ์ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมพัฒนานักเรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน คือ ส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมที่เน้นให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โรงเรียนจะต้องนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอย่างมากและอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปด้วยดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบดังนี้

2.1 สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก เนื่องจากชุมชนมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ผ่านการอบรมสัมมนาให้ความรู้ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 58 (1, 2) ที่ว่าด้วยการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา รวมทั้งมีการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันที่เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์กันของโรงเรียนและชุมชนเป็นทั้งผู้รับและให้ผลประโยชน์ตามโอกาสซึ่งกันและกัน จึงเป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับตามงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคะนึง สังข์ขาว และคณะ (2541 : 58) ที่ทำการศึกษาความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ที่พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความพึงพอใจระดับมากในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนที่ประสบผลสำเร็จ นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมตามที่พึงประสงค์

2.2 สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้านการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากชุมชนมีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่ผ่านการอบรมสัมมนาให้ความรู้ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (มาตรา 58 (1, 2) ที่ว่าด้วยเรื่องการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา รวมทั้งมีการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ 2 ทาง คือ ทั้งโรงเรียนและชุมชนเป็นทั้งผู้รับในผลประโยชน์และผู้ให้ประโยชน์ตามโอกาสซึ่งกันและกัน จึงเป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาด้านทั้ง 2 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ

สุนทร ชอบทำดี (2534 : 57) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า ในด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน มีอุปสรรคสำคัญในการปฏิบัติงานการวัดและประเมินผลกับโรงเรียน และเป็นบทบาทหน้าที่ใหม่ ที่มุ่งการกระจายอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ให้ผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสียกับโรงเรียนได้เข้าร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผลการกระทำ แล้วนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อการดำเนินการต่อไปเป็นไปตามลักษณะกระบวนการปฏิบัติและประเมินผลตามวงจรคุณภาพ PDCA

2.3 สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย เนื่องมาจากทั้ง 2 เรื่องเป็นการปฏิบัติในเชิงวิชาการในการปฏิบัติ ความรู้ความเข้าใจในการใช้ทักษะขั้นตอนการตัดสินใจ และกระบวนการดำเนินการอย่างเป็นระบบชุมชนยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ไม่เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ตลอดจนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในทุกเรื่องของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิญสุดา สิริธรังศรี (2542 : 8) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ายังขาดอิสระทั้งด้านแผนงานการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การจัดการศึกษายังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าที่ควรเพราะส่วนใหญ่มิใช่นักศึกษา คณะกรรมการเป็นเพียงกรรมการที่ปรึกษา จึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมติดตามผล เกิดช่องว่างระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียนและประชาชน ทั้งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชน

3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านงิ้ว ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ด้านการตัดสินใจ ควรจัดอบรมให้กับชุมชนในเรื่องการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ หลักสูตรและมาตรฐานของสถานศึกษา การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ เพื่อประกอบการตัดสินใจและจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องเสียงให้ชุมชนได้รับรู้ สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.2 ด้านการดำเนินการ ควรจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้น่าอยู่น่าเรียน กำหนดขอบเขตกิจกรรมที่เหมาะสมมีความหลากหลาย มีวิทยากรมาสอนหรือให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและให้ชุมชนร่วมนิเทศการจัดการศึกษาประจำปีของโรงเรียน จัดทำโครงการประสานความร่วมมือระหว่างครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

3.3 ด้านการรับผลประโยชน์ ควรมีการประชาสัมพันธ์และจัดนิทรรศการผลงานที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับรู้ และเข้าใจ พร้อมรายงานผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมของโรงเรียนเพื่อให้ชุมชน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาได้เห็นผลงานนักเรียนจากการจัดนิทรรศการผลงานวิชาการว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถที่ได้ศึกษาตลอดปีการศึกษามีพัฒนาการเต็มศักยภาพ

3.4 ด้านการประเมินผล ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเข้าร่วมประเมินผล การจัดทำแผนการปฏิบัติการ การจัดกิจกรรม ความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ตลอดจนส่งเสริมให้ครูและชุมชนประเมินผลตามสภาพจริง พร้อมรายงานการประเมินผลของโรงเรียนให้ชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอในแต่ละปี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนควรคำนึงถึงความสำคัญของการตัดสินใจของชุมชนให้มากยิ่งขึ้นในทุกด้าน เมื่อมีข้อผิดพลาดชุมชนจะได้ไม่โทษโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว

1.2 โรงเรียนควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในการพัฒนาการศึกษาในหลายๆ รูปแบบและจัดหาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

1.3 โรงเรียนควรสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อผลประโยชน์ของโรงเรียนและชุมชน

1.4 โรงเรียนควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมกำหนดขอบเขต ระเบียบแนวทางปฏิบัติ การประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ชัดเจน ส่งเสริมให้ครูและชุมชนประเมินผลตามสภาพจริง และแจ้งผลการประเมินผลให้ชุมชนทราบในทุกครั้ง

1.5 โรงเรียนต้องนำเสนอตนเองเพื่อเป็นทุนทางสังคมที่จะช่วยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของในการปกป้องรักษาระดับการมีส่วนร่วมให้มากหรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตลอดจนร่วมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นของโรงเรียน ชุมชน ให้คงสืบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยจำแนกตามบริบทของชุมชนที่แตกต่างกัน เช่น ชุมชนชนบท ชุมชนเมือง เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างชุมชนชนบทกับชุมชนเมืองมาเปรียบเทียบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

2.2 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่าเป็นอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

เกษม ใจเถิง. (2546). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนานักเรียน กลุ่มโรงเรียนอุดรสัมพันธ์ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

คะนึง สังข์ขาว, และคณะ. (2543). **ความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อมาตรฐานโรงเรียน.** สรุปผลการศึกษาค้นคว้า. กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ทรงพล ทรงจำ. (2541). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนฝายกวางวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา.** การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปัทมา ชนะสงคราม. (2553). **สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังในการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

พิญสุดา สิริธรังศรี. (2542, 1 – 5 กุมภาพันธ์). "องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา." **วารสารปฏิรูปการศึกษา.** 10 (106) : 10.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2544). **เอกสารประกอบการอบรมการวัดและประเมินทางการศึกษา.** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ไพบูลย์ ปรากฏผล. (2545). **การศึกษาเชิงปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง.** วิทยานิพนธ์ ค.ม.(การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

วรวรรณ ตัณฑเสน. (2546). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สิริณัฐ ปิยะมิ่ง. (2547). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนสหศึกษา อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สุนทร ชอบทำดี. (2543). **บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา) : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **การศึกษาวิเคราะห์เพื่อการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในภารกิจของสำนักปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา.

Cohen, J.M. , and Uphoff, N.T. (1977). **Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implemention and Evaluation.** Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.